

RENOVACIÓ

Setmanari Nacionalista Republicà

Any II.—TARRAGONA, 5 juliol de 1914.—Núm. 50.

BIBLIOTECA PÚBLICA
TARRAGONA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ

Méndez Núñez, 6, baixos

Els treballs se publiquen baix la
responsabilitat de llurs autors.
No's retornen els originals.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Trimestre 1'50 ptes.

Anuncis, a preus convencionals.

Confessem-ho

Es indubtable que Tarragona augmenta en població, que ha seguit en molts pocs anys una marxa progressiva ben notable, que, de perdurar, canviarà per complert.

Pero nosaltres volem fer quelcom d'estudi sobre les causes que han motivat aquet petit avenç, l'augment de població, per a deduir-ne conseqüències no molt falagueres per als tarragonins en general, ni per als qui tenen el deure sagrat de complir amb els càrrecs que desempenyen en les corporacions i col·lectivitats.

Nasqué un revifament a Tarragona quan se va lograr la supressió dels consums. Sens cap dubte, aquest fet va ésser el motiu perque vinguessin a la nostra ciutat més gent del camp de la que venia avans, i està clà que aixó fou una font d'ingressos per a la ciutat, com també contribuí an aquest moviment el mercat setmanal que se celebra els dissabtes, si be, en honor a la veritat, aquest no ha arribat a tindre l'importancia que requería. Apart d'aquets dos fets, que podríem dir-ne públics o corporatius, son molt insignificants els altres que hagin pogut influir en l'augment de població i que hagin sigut iniciats o aportats per aquestes entitats que tenen el deure de bregar sempre, estudiant o portant a cap els problemes que entranyin progrés i avenç per a la població.

I diem aixó, perque mirant amb fredor l'augment de Tarragona, veiem un sens fi de causes que ens fan temer que per la seva manca de solidesa, vingui un día no llunyà, que tornem a retrocedir en aquesta marxa progressiva, i explicarem les nostres temenses.

Per nosaltres, apart de les dues causes ja indicades, han influït de una manera potser tant o més important en l'augment de població, en primer terme el gran moviment que ha adquirit el nostre port, degut principalment a la gran exportació a França dels nostres vins i, conseqüència de aixó mateix el preu alt de aquest article que ha fet que la gent del camp poguessin tindre una situació més desahogada, i natural es que de aquets beneficis en toquesim les conseqüències en la capital.

Pero aquets dos factors últims son transitoris, mentres que la veina nació i les seves posicions de Argelia tingui les males cullites de ví que venen tenin des de uns anys ensá, pero tan prompte es normalisi la producció, allavors els nostres vins tornarán a baixar en preu i per lo tant la disminució del moviment del port vindrà a comconseqüència, fent que la població se'n ressentí si es que avants no ens havem preocupat de buscar altres medis de viure que en podríem dir *estables* i que precisament n'hi ha molts i ben aprofitables en ocasions com les que estem atravesant, ja que quan una població se guanya la vida, es la hora de exigir-li sacrificis morals i materials amb la seguretat casí absoluta de poguer correspondre.

Ens atrevim a fer aquest toc de atenció, perque de lo que nosaltres hem analitzat en deduim la impressió amarguíssima i trista, de que la nostra gent directora continua desempenyant els càrrecs sense conciencia del deure que es contrau quan aquets son acceptats, es a dir, que en general en les corporacions, amb rares excepcions, venen fent de panxes contentes, com es feia avants, i aixó, que es amarg de tenir que dir-ho, representa, cars amics, una completa paralizació en l'avenç de una població ja que els problemes no's resolén, sense que avants se estudiin i's fassin els càlculs necessaris, es a

copia de treball constant que se arriba a la efectivitat.

I no diem aixó per pur capritxo, no, desgraciadament son els fets que venen a demostrar-nos-ho i per aixó es que encar que amb sentiment, doncs en causa sempre, que se han de recriminar fets i més de aquesta naturalesa, anem a citar-ne quisquns per a que no se'ns digui que amb temps no havem previngut el pervindre de nostra ciutat, i consti que al fer-ho sols ens hi porta els desitjos de que la gent que ocupen els càrrecs de les corporacions encarregades de fer aquestes tasques se esmenin i recapitant se decideixin a complir amb els seus deures o a deixar-los si no'ls poden complir amb la virilitat i energia que's requereix, per a deixar pas, si es que se'n troben d'altres que aixis ho puguin fer, doncs contrariament s'exposen en el día de demá que se'ls hi exigeixin les responsabilitats del seu incompliment i se'ls senyali com a causants del decaïment de Tarragona, com tothom senyala avui an aquells que foren els causants que la linia dels directes no passi per nostra ciutat.

En l'Ajuntament no's fa pas la tasca que nosaltres creiem que's deuria de fer, ja que exceptuant uns quants regidors que acudeixen a les comissions, els demés, com sempre, als tres mesos de desempenyar el càrrec ja no se'n recorden més que en els dies de nomenament de personal o d'altres assumptes per l'estil.

La Cambra de Comerç, cada vegada que's reuneix, son dos o tres que acudeixen a la Junta encar que sigui de segona convocatoria. A la Junta de Obres del Port, per causes també, potser polítiques, hi concorren molt pocs, i aixis ens trobem com es natural que els pocs que en aquestes entitats concorren, els hi pesa una gran feina al seu damunt que es molt difícil fer-la tota i ben feta, no poguent amb aquestes condicions, per més que s'esforcin, desenrotllar iniciatives noves, ja que sols els despax de la tasca ordinaria, en la que ningú els ajuda, els ocupa tot el temps.

Es aquesta apatía propia dels tarragonins, ben sensible, i de no corretgir-nos-la ne tocarem conseqüències que farán inútil tot engrandiment ni pensar en que arribem a ésser mai per mai una ciutat nova, vivint la modernitat.

W.

* * *

Glosa

Que aburrit i monoton resulta per a mi l'endemá de festa! Sembla que la mica de excés del día anterior m'aclapari i faci que no siga bo ni per a alsar una palla de terra.

Avui, día dels tals, me he alsat tard; he pres una dutxa per a treure-m la nyonya que m'empresonava i he procurat llegir els diaris, tot esperant que'm portessin l'esmorzar a la taula.

He buscat els locals i no'ls trovava. Flaca memoria la meva, no recordava que's permeten el luxe de no sortir els dilluns. A manca d'ells n'he fullejat alguns de fora. Quins fàstics! Mentida sembla! Quina manera de prostituir l'art de la impremta! Revistes de toros, resenyes de toreros, informacions de crims, *cogidas* de alguns *diestros*... res de importancia, lo important mereix tan sols del *reporter* o cronista dugues ratlles.

He llensat els diaris, tot reflexionant sobre'l que son i lo que al meu entendre tindrien d'ésser.

Jo crec que Guttemberg al crear l'impremta, su-

frí una grossa equivocació, com la sufri Deu al crear el mon.

Si, Deu va equivocar-se!

No us esparvareu; senyors del Requeté i de la Disfressa social, perdoneu-me la heretgia, si es que la he dita, deixeu les tranques i altres eines amb les que haveu pensat obsequiar-me i no us molesteu ni tan sols en averiguar qui soc...

M'explicaré.

Deu será sempre alabat, per lo bo qu'es i per l'infinit amor que a nosaltres, pecadors empedernits, ens porta. Guttemberg será sempre estimat i venerat per tots, per ésser un dels puntals més forts de la civilització. Pero l'un i l'altre al crear, no varen entreveure les conseqüències de tal creació; varen veure'l costat bo, no'l dolent; la maldat dels homes s'ha encarregat de demostrar-los-hi.

Deu creà a l'home amb inteligencia, amb cor per a estimar i paraula per a expressar i defençar a tot'hora'ls bons sentiments.

Creà tots els sers per a que s'estimessin i s'ajudessin en llurs penas i treballs.

En una paraula, Deu creà'l mon baix la base de la bondat, no de la hipocresia i de la mentida.

Vet'aquí'l seu erro!

La inteligencia ha servit als homes per a pervertir-se, el cor per a albergar males passions, la paraula per a disfrenar tots els pensaments.

Els metalls han servit per a malmetre els homes entre si, establir distancies fondes entre'ls poderosos i'ls humils, i crear penes per a uns i alegries per a altres.

Guttemberg, al crear la impremta, va volguer establir un llas d'unió entre tots els homes; un espill en el que s'hi reflectís la bondat i la malicia; una arma de lluita de la que la primera podria valdre's contra la segona; una especie de concurs permanent, en el que les millors idees havien de rebre el beneplácit i aprovació de tota la gent honrada mentres se desterraven i despreciaven les falses enlluernadores de la societat.

En pro, quan equivocat anava en Guttemberg!

La impremta, que havia de fer triomfar les bones idees, quantes i quantes voltes ha fet triomfar les falses? Quantes i quantes, ha fet que dintre d'ella s'ampressin fets que'ns omplen d'ignominia? Quantes i quantes, ha sigut la causant de que's prostituís nostra literatura?

Diga-ho si no, el gran nombre de escriptors que amb facultats prou clares per a poder-se dedicar a coses de verdader profit i al cultiu de la verdadera literatura, se prostitueixen dedicant-se a fer resenyes dels toros, biografies de *diestros* i averiguacions de castes de braus.

Jo no puc arribar a comprendre per quin motiu gasten les energies aquests escriptors en relatar-nos els noms dels toreros, en descriure-ns si el toro era blanc, negre o de color xocolate, si gratava o no l'arena, si manejava o deixava de manejar la quá, si amb la seva cornamenta enviá o no enviá a passeig tants o quants caballs, els més infelços i dignes de llástima, donças que hi son portats a la força, i els més castigats, per desgracia.

Els periodistes comprenen que fan mal fet, pero, es necessari. El poble ho exigeix!, me ha dit un company. Potser té raó! Aixis es la vida!

Tot per al sigró! Per les tristes garrofes!

Per qué, Deu meu ens vas fer tot materia amb els seus vicis i ambicions, poguent-nos fer tot esprit, tot llum, tot ànima?

Mentres hi hagi periodistes que ocupin tres o quatre columnes en detallar amb tota escrupolositat les *corrides* i autoritats que les presideixin, hi haurà bàrbres que pendran part en aquesta lluita salvatge que se li ha volgut donar el nom de diversió, hi haurà tontos que aplaudiran i homes dèbils que tot comprenent l'ignominia i brutalitat de les mateixes, callarán com fins ara.

Catalunya, despertat! Tu que has sigut sempre la capdevantera de tot lo qu'es progrés i respira cultura, no t'has de deixar abatere per aquesta invasió de flamenquisme: a la ciutat Comtal, la més apastada, s'ha alçat una bandera de rebelió, la del grop «Pró Cultura». Ajudem-los! Sols d'aquesta manera lograrem fer Patria!

X.

* * *

Excursió triomfal de l'Orfeó tarragoní a les Borjes d'Urgell i Lleida

Dia 28 de Juny.—En Marxa.—Arribada a les Borjes.—Rebuda entusiasmada.—La Salve a l'església.

El Cronista de l'Orfeó, te precissió d'advertir, que per exigencies en la compaginació d'aquest nombre, no podrà excedir-se massa en la seua crònica-ressenya. De totes maneres, li han reservat dues columnes, i és d'agrahir aquesta atenció. Mercés al Sr. Director d'aquest setmanari, i que m'ho perdonin els orfeonistes.

Farém, doncs, crònica-rápida, car dir tot çó que l'esperit ha gosat fora materia capàs per a tres o quatre columnes més, però'l periódic, ni es meu, ni de l'Orfeó; cal, per tant, ésser agrahts dintre de la obediencia.

Sortim a les 7³⁵ del matí. La companyia del Nord, que sab repartir bons dividendos als seus accionistes, no sab encara, o no vol sapiguer que les persones que viatgen i que per tant paguen, son mereixedores de que se les tracti com a tals, no com una mercaderia qualsevol. Tothom fa la seva protesta, però tothom se carrega de paciencia, i apa, a marxar. Amunt, amunt. Canonja, Vilaseca, Reus i parada; un gran panteix de màquines i amunt a la Selva. El Camp está espléndit. Assoleiat amb sol d'or que crema, però que fá viure, tot pren un color de sanitat. Els avellaners están carregadíssims. Els ceps ufanosos i brillants, van dançant la dança de l'oreig matinal, i al brincar-se, n'apar que fassin acatament a l'Orfeó, i als cants qu'ara com ara, queden muts al clós del pit de cada cantaire. Les montanyes també n'apar que ens mirin amb veneració, i al corre del tren, i per la visió del pas, les veiem que tomben i volten com si ens ampaïtessin. El Francolí baixa unes moles d'aigua cristallina, i serpentejant d'ací i d'allà, s'en vá més content qu'els altres rius, a donar sed a tot aquest bé de Déu d'hortes del Camp, que l'esperen amb els braços oberts i amb mirada penetranta, emocionant, com dient: Heus aquí la nostra gracia més pura!

Passem depressa, i a Alcover s'afegeix a la comitiva—composta dels regidors senyors Monserrat i Solé Granell, i arxiver Sr. Ruiz i Porta, además dels senyors Josep Ventosa i en Francesc Nel-lo i de tota la Junta de l'Orfeó,—el President de la Diputació provincial tarragonina, Sr. Josep Mestres.

Picamoixons amb son pont de les Rocheles, esbelt i altíssim, La Riba, Vilavert i Montblanch. Saludem a un bon estol d'amics i companys qu'ens han vingut a encoratjar en el nostre peregrinatge artístic. Esplugu, Vimodí, Vinaixa, Floresta i Borjes.

Ja hi som arribat! que diuen els del plá d'Urgell. Quina gentada! tothom se diu. En efecte: allí hi veiem al Ajuntament de les Borjes en corporació, presidit pel seu Alcalde Sr. Mases. Al senyor Jutge del districte, al senyor Rector, jefe de la guardia civil, diputat provincial de les Borjes senyor Oliver, el coro «La Pinya» i un altre del Círcol Jaurmí. Mentre les autoritats de les Borjes encaixen amb els representants de l'Ajuntament de Tarrago-

na i Junta de l'Orfeó, director Sr. Gols, i directora Srta. Quesada, una banda de música engega un airo pas-doble.

Molt de sol, amics; molta calor, però també molta alegría, molta satisfacció, molt de content.

I una cosa bé compensa l'altra amb creix.

Se forma una vistosa professó, que resulta molt simpática, i apa, apa, cap al poble, que'ls veins deliren per a coneixe als cantaires tarragonins. La música no para de tocar els pas-doble d'Eva, i la Senyera nostre, d'or i flam, avança magestuosa entre mig dels penons dels dos coros de les Borjes. Recordaten Senyera; avui per primera vegada rebs el bés d'aquest sol d'Urgell que crema i estima a l'hora!

El poble ha acudit entusiasmàtic a la rebuda.

Potser que com diu aquell personatge d'una famosa obra catalana, els malalts han deixat el llit per a acudir a la gaia festa d'art i sentiment catalá ¡Qué sab un hom! L'art també fá miracles, encara que no ho sembli!

Anem a l'Ajuntament amarats de sol. La plassa es un forn de carn humana. Se canta l'Himne a la Senyera de consuetut, i'l poble s'entusiasma. Des de'l balcó de la casa del poble veiem que la Senyera s'engalana amb una rica llaçada blanca que penja al cim al senyor Alcalde.

Visques i aplaudiments frenéticos.

A prec del senyor Rector, se canta a l'església la Salve den Victoria. L'església es gran, quasi catedrala hi tot, però no hi cab pas tothom. Deu meu; ¿d'on surt tanta gentada?

Prés de la Salve, cantada amb gran cura i religios silenci, el senyor Rector, des de'l presbiteri dona les gracias a l'Orfeó i'n fa un fervorós elogi.

Grans mercés, senyor Rector!

A dinar.—Arribada de D. Francesc Maciá, diputat.—El banquet al Ajuntament.—El concert.—Adeu, adeu... adeussiau!

Se fa'l repartiment de la gent, i cada hú va a dinar segons l'orde establert.

Se sent una gran remor al carrer. ¿Qué passa? Arriba'l digníssim diputat a Corts per les Borjes, D. Francesc Maciá, i la multitud l'aclama.

El saludem i ens disposem al banquet que l'Ajuntament ha preparat pels seus colegues tarragonins, president de l'Orfeó i Director, i en el que també hi deixen un lloc preferent an aquest Cronista.

Al destapar-se'l xampany començen els brindis. (No hi pot fer més el Cronista; devant la materia a tractar encara, es veu obligat a suprimir-los; del contrari no compliríem la promesa feta al començament d'aquestes ratlles.)

Van parlar els Srs. Font, Martí i Bofarull, Ruiz i Porta, Mestres i Oliver; Sr. Rector, senyor Alcalde, Sr. Montserrat i'l Sr. Maciá, que fou ovacionadíssim. No cal dir que la nota predominant fou la de cantar a la patria, simbolitzada per l'Orfeó, i glorificar el nom de D. Francesc Maciá, espill de diputats catalans, i gran mestre en saber estimar a Catalunya, no amb discursos, ni amb vanes promeses, sino amb fets i amb actes inesborrables en l'història del nostre poble.

El Concert fou un plé a vessar; un plé dels que deixen descontents als qui no hi van capiguer. ¡Com fer-ho, doncs!

No cal parlar gaire de la labor de l'Orfeó, car lo coneixem prou bé; més la voldríem encara—en el natural anhél de ascensió i purificació diària—més curosa, més pulquerrima, més feta definitivament cosa perfecte.

El Programa fou el següent: Himne a la Senyera; L'hereu Riera, Cançó de Nadal, Sota l'olm (bisada) Campanes de Nadal, La mort de l'escolá i Oh, quin bon eco!, en la primera part; i en la segona, Diumenge, Pregaria a la Verge del Remei, Els tres tambors, En l'enterro d'un nin, Barcarola, Somni de primavera i'l Credo de la missa del Papa Marcelo den Palestrina.

Els aplaudiments se sucquiren sorollosos al final de cada composició, i al terminar, el públic demaná amb insistencia Els Segadors que's van cantar en mig d'una formidable ovació i oits a peu dret pel se-lecte i nombrós públic.

El Cronista, invitat pel Sr. Francesc Maciá va marxar, en unió d'aquest i del Sr. Mestres en un luxós auto Hispano, en direcció a Lleida. La despedida feta al Sr. Maciá fou emocionant. Homes, dones i nois de les Borjes s'aproparen al auto i donaven visques al Sr. Maciá, al seu diputat i feien voleiar vanos, gorres i mocadors. Al arrancar l'auto l'ovació se torná aixordadora. El Cronista hauria plorat d'emoció si ningu l'hagués mirat llavors. Aixó si qu'es ser diputat, se deia! Aixó si qu'es ser volgut per tothom. I pensava egoistament ¡¡l aquest es tot nostre!!

Ans de despedir-nos dels borjetans, saludem al distingit jove metge i competent wagneriá D. Amali Prim, de Lleida, a qui deu l'Orfeó Tarragoní la iniciativa de l'excursió i bona part de la propaganda feta en els diaris lleidatans, adhuc, que la labor més pesanta d'organitzar çó que no's veu, però que sense çó no hi ha mai bona festa; çó és: l'ambient.

L'Orfeó n'hi queda reconegudíssim ara i sempre més.

Adeu, adeu, bons i amables veins de les Borjes; i vosaltres, gentils i xamoses borjetanes, que tan amatentes i distingides vos haveu portat per tot l'Orfeó, també vos diu adeu el Cronista, capell en má; i acotant el cap reverent.

Adeussiau, autoritats i poble; adeussiau!

Els aucells.—Arribada a Lleida.—Ve'l diputat senyor Nougués.—El sopar dels Camps Elisseus.—Ovació dels orfeonistes al Sr. Maciá.

L'auto llisca-finíssim per la carretera, una carretera molt ben conservada i neta, a propòsit per a veicols com el que aném. El plá d'Urgell se diferencia bon bocí de la magnificencia del nostre Camp. Tot el plá es segat i amb les garbes a munts, aci d'allà, en aquella hora de posta de sol—son quarts de set de la tarde—ens dona la visió d'un camp de batalla amb els soldats ageguts, i amb les tendes de campanya alçades. Tot plá i tot ell color d'or, sense gaires arbres, sense gaires masies, però amb un mai parar de aucells de tota mena que anaven i venien xisclant i juguetejant com criatures entremaliades.

N'hi havia que, com si s'entrenessin, se posaben al costat de l'auto, i corre que correrás seguien un bon trós el camí; i de vegades guanyaven ells, de vegades l'auto, però era dolorós veure'ls fugir esverats, quan al bó del corre, l'expert xofer tocava la bocina avisant a algún carreter. Al oir aquell ¡¡moo!! profund i aspre, se'ls veia virar ràpits i acobardits, camp en dins.

Aixís contemplant el paisatge i veient com els caminants que per la carretera trobavem, saluden al Sr. Maciá, amables, i amb un somriure als llavis, somriure de satisfacció i joia va començar-se a dibuixar el campanar de Lleida que ha immortalizat en Morera i Galicia amb el seu famós sonet.

Arribem a Lleida tot contemplant el castell i'l campanar que s'alça com vigia del Segre, i, felíç coincidencia, al descendir de l'auto, la primera persona qui topa el Cronista, es amb D. Magí Morera i Galicia, el curós y pulcre poeta. El saluda, i li parla breus moments de l'excursió a París i Londres amb l'Orfeó Catalá, i li dona la benvinguda. El senyor Morera y Galicia, tot just arribat de les dues capitals europees, i malgrat la fatiga que sent encara, vindrà goijós a oir al nostre Orfeó. Grans mercés!

A les 8¹ de la nit arribà de les Borjes l'Orfeó i ens conten la calurosa despedida. Va amb els cantaires, el Diputat a Corts per Tarragona, don Julià Nougués.

Als andens de l'estació de Lleida se hi ha congregat un gros públic. L'Ajuntament, presidit pel seu jove alcalde Sr. Pinell, diputats provincials, director de la banda municipal, D. Francesc Maciá, mossèn Illa, i altres persones quins noms sentim no recordar.

Prés de les salutacions de consuetut entre les autoritats d'una i altra ciutat, la Junta de l'Orfeó, la comitiva va dret els Camps Elisseus, a sopar, o a descansar, que prou ho necessita tothom després d'un dia tan agitat.

Ordenadament i oferint un bellíssim cop de vista,

a allà, en plena natura, l'Orfeo es distribueix per a sopar. Un modestíssim sopar, massa modest hi tot, però l'hora i'l lloc conviden i ajuden a distreure la gana.

Tot just s'havia comensat el sopar, arriba el Sr. Macià, qui ve a menjar amb nosaltres, i'ls orfeonistes, a peu dret, l'ovacionen.

El Diputat per les Borjes, agraeix emocionat aquesta finesa, tan justa com merescuda, diem nosaltres.

El Cronista i'l Sr. Macià, no havent pogut assistir al àpat en honor del Dr. Martí i Julià—altre català eminent—que avui se celebra a Barcelona, han enviat un telefonema d'adhessió, conjuntament.

Cal no oblidar mai els deures socials i polítics malgrat els múltiples quefers diaris. Sols aixís s'esdevé complert, aspiració sublim de tot home que vulga ser just en mig de tantes injustícies.

* * *

La ressenya se fa massa extensa i no hi ha manera de fer-la capiguer en aquest nombre. Permetim el Sr. Director que la termini la setmana que vé, tot remerciant per endavant l'atenció.

B. M. I B.

(Acabará.)

* * *

Les set meravelles del mon

La Rotativa.

La invenció dels caràcters movibles en el segle XV, va realitzar un progrés tal, que durant els segles següents, ella's va donar l'abast a si mateixa. Amb aquest meravellós instrument, els caràcters movibles, el pensament se trobava fixat, i, després, reproduït per l'impressió. Els mateixos elements que han servit per a la composició de una pàgina, una volta distribuïts i reunits de nou, constitueixen altra pàgina, reproduïnt un altre pensament. Per a qué hi ha necessitat de res més?

En els segles XVI, XVII i XVIII, va permaneixen sense grans modificacions, tal com estava en temps de Guttemberg. La escassa producció, alguns centenars d'exemplars, bastaven sobradament, a les necessitats de la reduïda clientela a la qui's dirigia.

Venen més tard les gacetes, els periòdics; però es solament en el comens del segle XIX que les màquines d'imprimir se converteixen en autòmats, cada volta més perfeccionades, suprimint-se la mà de l'home en les operacions de la entintadura, de la pressió i de l'aixecar la fulla impresa. No obstant, per perfeccionades que estessin, eren encare útils lents i defectuoses.

Vingué després la rotativa, que es, amb respecte a les màquines que la varen precedir, lo que'ls camins de ferro a les diligències. El seu principi es el moviment de rotació continua dels cilindros impressors, obtenint-se d'aquesta manera, una velocitat fins a cert punt ilimitada.

La velocitat de la rotativa no té per límit més que la resistència del paper que s'hi emplea. Avui en día el paper se desenrotlla amb una velocitat de quaranta mil metres per hora. En 1866, Emili de Girardin va buscar en vá per tot París, un impressor que li pogués donar deu mil exemplars de *La Liberté* en menys de dues hores.

Si's te present que en l'actualitat, les més potents màquines *dobles-octuples* permeten una tirada de 270.000 exemplars de 4, 6 i 8 planes en una hora, Girardin hauria tingut en dos minuts i quinze segons els sens déu mil exemplars, i aixó dona una idea del progrés realitzat per la rotativa.

En Marinoni va ésser el qui, en 1866, va creá la màquina que porta'l seu nom, i que va permetre a Emili de Girardin realitzar el seu somni.

El principi de la màquina era conegut, des de mig segle avans, però la seva aplicació pràctica no havia pogut ésser obtinguda. Marinoni va consagrar-s'hi i va aconseguir realitzar lo que fins allavors estava considerat com una utopia. Va perfeccionar la màquina fins a fer-li alcançar les velocitats i demés condicions que avui en día li son imposades,

inserció de les fulles, plegat, etc., condicions totes reclamades per el periòdic modern.

Si's te en compte que no hi ha més de 400 rotatives en ús a França i cinc mil, tot lo més, en tot el mon, se compendrà millor la intensitat de treball desenvolupat per la extraordinaria màquina, de les que'n son necessaries un tan petit nombre per a assegurar a través del mon, la difusió grandiosa del pensament, i s'evidencia facilment que la rotativa es, sense contradicció, una de les més meravelloses conquestes de la industria moderna.

* * *

Somni

Una vegada vaig somniar, i me'n vaig alegrar molt d'haver somniat. Jo, sempre que somnio me'n alegro; tinc l'alegria grossíssima, d'haver viscut, per uns breus i lleugers moments, fora de la prosa de la vida, ofegadora de tots els ideals nobles, que dintre de la poesia del somni, tenen el goig de la idealitat realitzada.

Vaig somniar qu'estava rodejat d'homes lliures que lluitaven continuament per a obtenir el triomf de la seva idea; vaig somniar que al costat de aquets homes, ni existia la traició, ni la hipocresia; vaig arribar a creure, per un moment, tot somniant, que la careta de la humanitat havia caigut definitivament.

No es possible que us figureu tota la bellesa d'aital somni. I no us figureu mai, la bellesa per mi somniada, perquè si mireu tot alló que us rodeja, no veureu res més que la baixesa i la hipocresia, triomfant arreu aont l'home existeix, qu'es llei de la naturalesa humana, encobardir-se devant de la lluita, i trobar molt be la organització actual, qu'es la mort de l'ideal i del lliure pensament.

Figureu-vos ara la meua tristesa, quan vaig despertar-me; llágrimes m'acudiren als ulls, i hauria plorat, si no pensés que no som al cas de desfer-se plorant, sino de aixecar-se contra la organització existent, i establir els principis de l'ideal redemptor.

Sols va quedar-me una esperança, després del somni. Vaig creure (jignocent!) que potser a l'entorn meu, no era tot dolent, que potser dintre de la corrupció general hi havia alguna part que tingués amor al tot; que potser hi hauria algún home, que tingués amor a la humanitat.

Vaig cercar amb totes les meves forces, i com Diógenes, l'antic filòsof, vaig retirar-me entristit i desenganyat, sense trobar l'home.

Aleshores tingué la meua ànima, un desig irresistible de despareixe del mon. Segurament va tindre por, de tacar-se amb el fang, que'ns rodeja per tot arreu, i volgué volar per sempre als infinits espais; més una reflexió la va detindre, i va fer que jo, pobre somniador desenganyat, tornés impassible a viure entre els meus germans, tot el temps que tardés la materia a convertir-se en pols.

Vaig pensar que jo podia ésser al mon i viure dintre del meu ideal, vaig manar als meus ulls que no miresin, i aixís no van veure la traició; vaig manar a les orelles que no escoltesessin, i aixís no van enterar-se de la hipocresia; vaig ficar les meves mans a la butxaca, i vaig fer promesa de no treure-les mai més, si no que fos en defensa de l'ideal. D'aqueixa manera vaig somniar despert, igual que si fos dormit, i no despertaré mai, d'aquest somni que m'encanta.

Jo no aniré al mon. El mon pot vindre a mí. Si vé, tindrè l'alegria de la seva redempció; si no ve, tindrè l'alegria de la meua.

Per acabar, us haig de dir llegidors meus, que'l mon no vindrà si tots els homes no venen. Començeu vosaltres, per a fer lo que jo, i aixís arribarà segurament, el gloriós jorn, de la redempció de la societat, per la doctrina llibertadora del lliure pensament, sense els lligaments, que al cos i a l'ànima li posen, les preocupacions socials.

Companys: somnieu amb mí!

N. G. RUIZ.

* * *

De Dependencia Mercantil

(Acabament del projecte de Llei regulant el treball de la dependencia mercantil.)

Article vuitè. Un exemplar de l'acta o de la concessió donant compte de la distribució de la jornada autoritzada per l'Inspector del Treball, en son cas, o per la Junta de Reformes Socials, o a falta d'aquesta per l'alcalde, es col·locarà en lloc visible de cada un dels establiments exceptuats.

Article novè. No regirà lo disposat en els articles primer i segon respecte a tota classe d'establiments:

Primer. Quan se tracti de treball eventual preemtori, amb perjudici imminent, en vigílies de balanç, constitució o traslació d'un establiment a altre semblant.

Segon. Durant un període màxim de 30 dies a l'any sense que en cap cas puguin utilitzar-se més de sis dies seguits. La determinació d'aquets període de temps correspondrà a la Junta local de Reformes Socials o en son defecte a l'alcalde conforme a lo disposat en l'article quart respecte a la declaració d'excepcions.

Article 10. Quan per pacte, costum o reglament se trobin establertes condicions més favorables al descans que les fixades en la llei, seguiràn regint aquelles sense que's creguin modificades per les disposicions de la mateixa.

Article 11. Les persones que es trobin en un establiment mercantil a l'hora del tancament podran terminar les seves operacions, però sense que aquestes puguin demorar-se per més de mitja hora.

Article 12. Durant la jornada de treball se concedirà a les persones a que es refereix la present llei un descans de dues hores per a dinar.

Article 13. Se prohibeix durant l'hora de tancament tota venda a la via pública de les mercaderies que constitueixen el comerç dels establiments a que's refereix la present llei.

Article 14. El compliment d'aquesta llei respecte dels establiments mercantils serà objecte de l'Inspecció del Treball de l'Institut de Reformes Socials, amb arreglo a les disposicions que regulen el funcionament de la mateixa. L'inspecció en lo relatiu a la prohibició de la venda en la via pública establerta en l'article anterior correspondrà a les autoritats governatives.

Article 15. Un exemplar, per lo menys, d'aquesta llei, es col·locarà en lloc visible del local o ocas d'establiment.

Article 16. Les infraccions d'aquesta llei, en relació als establiments mercantils, se castigaran amb penyora de 25 a 125 pessetes, aplicable aquesta darrera quantitat en cas de reincidencia. Hi haurà reincidencia sempre que'l penat per infracció incorri en altra igual dins de l'any en que hagi comés l'anterior. En lo relatiu a la penalitat regiran les disposicions vigents sobre de l'Inspecció del Treball, corresponent en tot cas a les autoritats governatives l'imposició de les penyores.

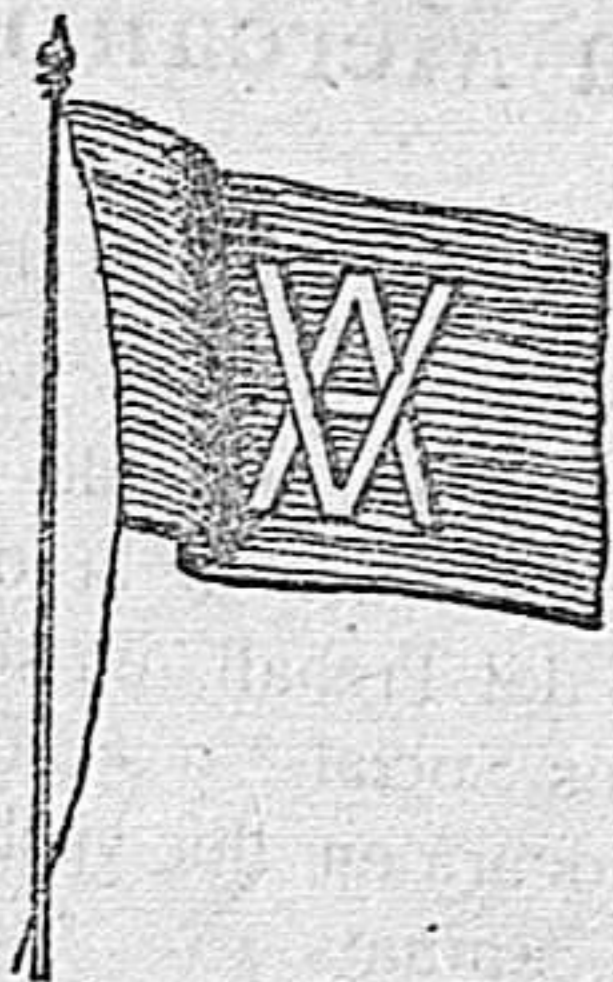
Article 17. La present llei començarà a regir als tres mesos de la seva publicació. El Govern, escoltat l'Institut de Reformes Socials, dictarà les disposicions oportunes per a l'execució de la mateixa.

Article adicional. Per als menors empleats en establiments de comerç, seguiràn regint les disposicions dels articles 2, 4 i 8 de la llei de 13 de mars de 1900, que regula el treball de les dones i nois, amb la sola modificació d'aplicar-se el descans de dues hores fixat en l'article 12 de la present llei en lloc del d'una hora que estableix l'article 2 d'aquella.

Madrid, 12 de juny de 1914.—El ministre de la Governació, Josep Sánchez Guerra.»

ALS AGRICULTORS

En la finca de D. Isidre Aymat, partida *Rodolat*, se venen els millors plançons de garrofer, classes **Valencià i Pom negre**. Per encàrrecs dirigir-se a Pau Monguió, Rambla de Sant Carles, n.º 20, taverna.

IBARRA Y C. S. en C.-SEVILLA

LINIA REGULAR DE GRANS VAPORS

Tots els dijous sortida fixa del port de Tarragona per a Valencia, Alacant, Cartagena, Almeria, Málaga, Cádiz (admetent càrrega per a Ayamonte i Illa Cristina), Huelva, Sevilla, Vigo, Villagarcía, Carril, Coruña, Ferrol, Avilés, Santander, Bilbao, Pasages i San Sebastián.—Servei ràpid eventual per a Galicia i Nord d'Espanya amb escales a Valencia, Alacant, Málaga, Sevilla, Vigo, Coruña, Santander i Bilbao, empleant solsament **atorze dies** en el viatge.—S'expedeix coneixement directe per a Luarda i Sant Esteva Pravia amb trasbort al vapor **Luarda núm. 3** y per a Dunkerque als vapors de la Companyia Francesa **Denain & d'Anzin**.

Viatges extraordinaris a Palma de Mallorca.—Unic servei físc i setmanal per a Cette i Marsella tots els divendres

PRÓCSIMES SORTIDES

PER A LA COSTA D'ESPANYA

Juliol 2	"Cabo Oropesa"
" 9	"Cabo Cullera"
" 16	"Cabo Roca"
" 23	"Cabo San Martín"
	"Cabo

PER A CETTE I MARSELLA

Juliol 3	"Cabo Roca"
" 10	"Cabo San Martín"
" 17	"Cabo Peñas"
" 24	"Cabo Toriñana"
	"Cabo

Per a més informes, a son consignatari EN MARIAN PERES, carrer Real, 32.-Telefon 45

C.^a d Seguros Generales de Dusseldorf
Segurs de transports
La New-York, de New-York
Companyia de segurs sobre la vida
L'UNION, de París
Companyia de segurs contra incendis.
L'Assicuratrice Italiana, de Milan
Companyia de segurs contra accidents.
La Continentale, de Mannheim
Segurs de transports.

Passeig de Colon, 11 i 12, Barcelona
SUBDIRECTOR A TARRAGONA
Macià Mallol Bosch, carrer de Mar, 1

Societat de socors mutuels
TARRAGONA I SA PROVINCIA
dels cassos de malaltia, vellesa, invalidesa, viudetat i mort
Inscripta en el Govern Civil i en la Comissaria
general de Segurs, segons mana la Llei.

Director facultatiu: **Dr. Rabadá**
Per a més informes dirigir-se al domicili social:
Rambla St. Joan, 75, pral. De 10 a 12 i de 5 a 7

CLÍNICA Y CONSULTORI PER A LES MALALTIES DE LA DONA

Vies urinaries, Cirurgia operatoria, parts, electroterapia i anàlisis micro-químic d'orina i productes patològics.—Sero Reacció de Wassermann.—Aplicació del 606

Baix la direcció del Dr. Rabadá

Ex intern de l'Hospital de la Santa Creu, ex ajudant de la Policlínica del Dr. Fargas i Metge de les Cases de Socors de Barcelona

Consulta de 10 a 12 i de 5 a 7.—Per a obrers, de 7 i mitja a 8 i mitja nit.—Per a'ls pobres, franca, dilluns, dimecres i dissapte de 12 i mitja a 1 i mitja.

Rambla de Sant Joan, 75, principal.—TARRAGONA

FRANCISCO POTAU

Calçat fet

i a la mida

Rambla de Sant Joan, 52

MAGATZEM DE FERRETERIA FUMISTERIA I QUINCALLA

Eines de totes classes.—Objectes per a regalos.—Articles per a magatzems de vins i olis

Macià Mallol Bosch, Carrer de Sant Agustí, 9

PAPERERIA I EFECTES D'ESCRITORI

— DE —
JOAN M. PIÑOL

Unió, 1 — TARRAGONA — Telefon 181

Gran assortit en llibres ratllats de totes menes i tamany.
Escribanies, Plumes Stilogràfiques, pesa-cartes, copiadors, etc.

Gran novetat en pitja-papers amb rellotje veritat.
Postals de totes menes i albums per a les meteixes.

PREUS SUMAMENT BARATOS

FITER Enciclopedia moderna catalana.—Edició Gallach

Léxic Catalá.—Divulgació de termes tècnics, científics, d'arts i oficis.—Antecedents del ordre històric i geogràfic.—Observacions tecnològiques conexas ab els coneixements artístics, científics i literaris.—Biografies.

Obra que ha merescut grans elogis de un aplec de catalans il·lustres.

Cinc volums; presentació esmerada; planxes en relleu i or; obra genuinament catalana.—Venda a plassos (38 ptes.) i al comptat (35 ptes.)—Present de un moble simbòlic.

Diccionaris de totes les llengües: Catalá, Castellá, Espanyol-Francés i Francés-Espanyol, Anglés-Espanyol Espanyol-Anglés.—Pal·las, última paraula en aquesta mena de publicacions.—**Diccionar. de Laousse.**

Venda y suscripció de tota mena de diaris y revistes espanyoles y extrangeres: **Centre de Suscripcions de Joan Munté, Kioscos Rambla St. Joan y Rambla St. Carles.**

MOSTELLE — (RAIMOST) —

SUC DE RAIMS SENSE ALCOOL

The Grape Juice C.^o L.^d

Londres i Tarragona

El Vermouth més higiènic.
Un exelent refresc
El millor aliment en les malalties i convalescencia.

Se ven per tot arrèu

Fabricació especial
de sabó de moltes classes
d'oli d'oliva i de coco

J. Monserrat

Gobernador Gonzalez, 16 i 18